

vam, *ib.* Vis directiva, et coactiva legum, quid, *ib.* Legi divinæ est Papa subjectus, 162. Vide supra *Constitutionibus ecclesiasticis*. Leges civiles an obligent clericos, 165. Leges juris civilis, que disponunt de ecclesiis, episcopis et clericis, ex se non obligant, 166. Nisi approbentur ab Ecclesia, *ib.* Et quomodo fiat talis approbatio, *ib.* Non tamen idcirco sunt inutiles. imo iuvant ad plura, 167. Leges sæculares de contractibus, etc., si sint favorabiles extenduntur ad clericos, secus si præjudiciales, 171. Lex clericis præjudicialis, et non præjudicialis quæ, 172. Leges juris civilis circa contractus, et alias profanas causas generaliter latæ, si sacris canonibus contrariarentur, extenduntur ad clericos, *ib.* An hoc ipsum procedat de statutis inferiorum laicorum, 173. Disparitas inter leges juris civilis, et statuta particularia locorum, *ib.* Vide supra *Clerici an obligentur*.

Leges civiles disponentes de ecclesiis, et earum personis etiam in earum favorem non valent, V, 232. Leges romanæ promulgatæ obligant ubique, 236. Leges civiles sacris canonibus contrariæ, sunt nullæ, VII, 168. Legum interpretatio, quid et quotuplex sit, I, 178, 179. Legis extensio duplex, una proprie dicta, seu extensiva, 182. Altera comprehensiva, seu inclusiva, et improprie dicta, *ib.* Legum interpretatio majori cum libertate fit per legislatorem, quam per inferiorem, 184. Regulæ pro legum interpretatione deservientes, præcipue inferioribus, declarantur, *ib.* Interpretatio potius menti, quam verbis legis convenire debet, *ib.* Mens legis unde colligatur, *ib.* Ratio legis, *ib.* A verbis legis non est recedendum, nisi manifestum sit, aliud sensisse legislatorem, 185. Vide supra *Interpretatio*.

LIBELLUS quid, II, 252. Debet dari in scriptis, *ib.* Et primo iudicii, postea per hunc reo, *ib.* Debet esse brevis, 253. Et claram continere intentionem actoris, et cur, *ib.* Redditur quinque modis obscurus, *ib.* Libellus alius civilis, alius criminalis, *ib.* Solet constare tribus partibus, *ib.* Qualiter sit concipiendus, *ib.* An, et quomodo oporteat in eo exprimere causam petendi, *ib.* Alioquin reus non tenetur respondere, 254. Si tamen non excipiat, valet iudicium, *ib.* In actione reali sufficit in libello exprimere causam petendi remotam: secus in personali, *ib.* In libello de jure canonico non est necessario exprimendum nomen actionis, *ib.* Ac in dubio censetur intentata actio præ cæteris utilior actori, 255. An de jure civili necesse sit, in libello exprimere nomen actionis, *ib.* Etiam secundum canones admittitur actor exprimens in libello nomen actionis, *ib.* Et quid proposuit actionem ineptam, *ib.* In libello actionum civilium opus est conclusione, *ib.* Secus in actionibus criminalibus, *ib.* Conclusio libelli in actionibus civilibus, qualiter facienda, 256. Solent eidem addi clausulæ salutares; et cur, *ib.* Libellus semel oblatus iudici, an possit mutari, vel emendari, *ib.* Mutari et emendari libellum, differunt, *ib.* Libellus

iudici oblatus potest mutari usque ad litis contestationem, *ib.* An etiam sæpius possit mutari, *ib.* Post litem contestatam nequit mutari libellus, 257. Nisi refusus expensis velit actor a priori instantia recedere, *ib.* Emendare libellum, licitum est usque ad sententiam, *ib.* Idque declaratur exemplis, *ib.* Actor exprimens in libello certam causam, eamque probans, succumbit, licet probet aliam, *ib.* Quamvis idcirco non prohibeatur, ex causa illa nova denuo agere, *ib.* Si actor certam causam in libello non expressit, sufficit probare quæcumque justam causam etiam supervenientem, 258.

Libellus accusationis in processu criminali, quando, et quomodo fieri possit ac debeat, VI, 63. Præstat etiam cum illo offerre directorium probationis, et testium denominationem, 64.

Libelli oblationis effectus, qui, II, 158. Qualiter ipsa interrumpat præscriptionem, *ib.* Actor post libellum per iudicem reo porrectum, obligatur litem proseguere; et quando secus, *ib.* An una cum citatione sit necesse, vel saltem consultum, transmitti reo tenorem libelli, 262. Libelli oblatio an possit fieri quolibet tempore, etiam feriato, 318. Secundum formam libelli debet fieri probatio judicialis, 322. Debet sententia esse conformis libello; et quomodo, III, 277. Adeo ut iudex appellatur *stultus*, qui ultra petita in libello iudicat, *ib.* II, 262. Fallit istud in certis casibus, III, 277.

LIBERI. Vide supra, *Filiusfamilias*. Liberi illegitimi, naturales, spurii, ex damnato coitu, qui, IV, 472. An et quando succedant parentibus, vel possint esse hæredes, *ib.* Liberi legitimi, naturales, legitimi per matrimonium, vel rescriptum principis aut comitis palatini, spurii ex damnato coitu qui, IV, 558. Liberi an et quando sine consensu parentum religionem ingredi, et suscipi possint, V, 49. Liberi prioris matrimonii habent tacitam hypothecam in bonis parentis iterum nubentis, IV, 308. Liberos habere dicitur qui unicam prolem habet, 514. Liberi sequuntur quoad statum servitutis et libertatis conditionem matris, V, 431. Est tamen proles libera, sive mater talis fuerit tempore conceptionis, sive natiuitatis, 432. Quoad notabilitatem et dignitatem proles legitime natæ sequuntur conditionem patris, *ib.* Eadem sequuntur etiam uxores, *ib.* Nisi alicubi contraria sit consuetudo, *ib.* Aut specialia statuta, *ib.* Liberi ubi, et cujus expensis educari debeant facto divortio, 519. Liberi legitimi. Vide *Legitimi*. Liberi illegitimi. Vide *Illegitimi*.

LIBERI homines, et libertini qui, I, 502.

LIBERTAS res inæstimabilis, et omnibus rebus favorabilior est, V, 452. Libertatis causa est favorabilior actori, VII, 40.

LIBERTUS non admittitur in testem adversus patronum suum, II, 572.

LIBRI decretalium, Clementinarum, et extravagantes, habent in dubiam auctoritatem legis, I, 21. Cur solis doctoribus Bononiæ commorantibus

fuerint transmissi, 22. Libri canonici, unde sint tales, 72. Libri auctorum damnatorum recte jubentur comburi, 102. Libro damnato, non idcirco censetur damnatus actor, *ib.* Damnato tamen auctore, ejus quoque libri censentur damnati; et quomodo, 101. Libri parochorum non habentium speciale archivium, quam vim probandi habeant, III, 101. Quos libros parochus teneantur habere, *ib.* Libri parochiales de quorundam baptismo, matrimonio, vel morte attestantes, plene probant, 102. Et qualiter probent libri parochiales in quibus annotantur redditus, jura, et bona ecclesiæ suæ, *ib.* Libri rationum, ac hujusmodi, in archivio publico reperti, an plene probent, 97. Et quæ conditiones ad id requirantur, *ib.* Vide infra *Scripturæ privatae*. Quid dicendum de libris ex archivis monasteriorum, civitatum, etc., extractis, 99. In summis parvis datur plena fides libris monasteriorum, civitatum, etc., 100, 114. Libri antiqui ecclesiarum probant pro ecclesia; præsertim quando agitur de probandis finibus, 101. Id ipsum procedit, quando ex libris monasterii constat de solutione decennali uniformi censuum, quia tunc solita solutio census recte probatur, *ib.* Et quid si agatur de probando dominio, vel possessione, *ib.* Quando agitur contra monasterium, tunc contra istud ex libris ejusdem plena fides inducitur, *ib.* Idem dicendum, quando subditus tales libros, vel scripturas monasterii, allegat contra alium subditum illius, *ib.* Libri rationum, quid, 103. Ad librum rationum commode reducitur inventarium privatum, 103.

Libri rationum, qui, et a quibus confici soleant, 112. Quæ fides debeatur libris rationum, *ib.* Regulariter non probant plene pro scribente, bene tamen contra ipsum, *ib.* Nec probant pro hærede scribentis, etiamsi succedat fiscus, aut ecclesia, *ib.* Cur libros rationum suarum teneantur edere feneratorum, 113. Liber rationum probat contra scribentem, etiamsi sit scriptus manu alterius de sua voluntate, *ib.* Et quid si principalis neget, ipsum de sua voluntate esse scriptum, *ib.* Dantur nihilominus aliqui casus, in quibus liber rationum probat pro scribente, aut in commodum suorum hæredum, *ib.* Ut si lege publica sic disponatur, *ib.* Aut consuetudine, vel statuto speciali, *ib.* Prout alicubi probant libri mercatorum, saltem usque ad certam quantitatem, *ib.* Liber rationum defuncti, qui fuit vir bonus, facit pro hærede semiplenam probationem, 114. Non vero plenam, nisi aliis adminiculis adjuvetur, *ib.* Libro rationum tutoris, mercatoris, seu alterius administratoris viventis, prævio scribentis juramento statur in parvis, ac verisimilibus, dummodo ille sit vir legalis, *ib.* Secus dicendum in magnis summis, nisi concurrant legitimæ probationes, vel sufficientia adminicula, 115. Adminicula hujusmodi, quæ sint, *ib.* Liber rationum debet simul continere data et acceptata, *ib.* In eoque addi causa ex qua aliquid

acceptum, et expensum fuit, una cum anno, mense et die, *ib.* Debet esse candidus, seu carens cancellationibus, et superductionibus, 116. Juramentum illius, qui librum rationum composuit, præstat adminiculum, quod contenta in eo sint vera, *ib.* In defunctis, qui olim scriperant librum rationum, supplet mors efficaciam juramenti, *ib.* Ut liber rationum probet pro scribente, requiritur, ut is ad petitionem partis exhibeatur, *ib.* Et quod in ea solum sint descriptæ res pertinentes ad officium de quo tractatur, 117. Sitque compaginatus, non autem in foliis volitantibus, *ib.* Libri rationum debent edi cum die, secus in editione instrumentorum, 120.

Libri feudorum an sint authentici, IV, 284. Libri missarum quomodo formari debeant ad hoc ut cognosci valeat missas omnes juxta decreta pontificia, et intentionem petentium rite fuisse persolutas, VI, 184. Libri legi quinam, et quomodo prohibeantur per indicem librorum prohibitorum, 256. Prohibentur per illum libri triphicis classis, videlicet primæ: et qui, *ib.* Secundæ classis: et qui, 257. Tertie: et qui, *ib.* Libri secundæ, et tertie classis, ob doctrinam minus sanam prohibiti, sub peccato gravi quidem, sed nulla sub excommunicatione prohibentur, *ib.* De facto novus confectus est index librorum prohibitorum continuo crescens, 258. Eadem cum antiquo regulas habens, *ib.* Enumerantur regulæ indicis librorum prohibitorum, *ib.* Librorum per indicem prohibitorum lectio num etiam in Germania, et partibus septentrionalibus fit peccaminosa, 261. Etiam regulares tenentur ad observantiam indicis librorum prohibitorum, 263. Libri hæretici, vel alias prohibiti, debent tradi inquisitoribus, vel comburi, vel consignari aliquibus habentibus facultatem legendi, præsertim monasteriis; et quare, 265.

Librorum hæreticorum lectio, retentio, impressio, defensio, quomodo sint prohibita per bullam Cœnæ, 243. Prohibentur sub excommunicatione omnium, et solum librorum hæresim continentium, vel de religione tractantium lectio, retentio, etc., *ib.* Ad quam incurramdam requiritur, ut auctor libri sit hæreticus, *ib.* Quid juris de libris controversiæ, quos in his partibus catholici, et hæretici contra se invicem edunt, 244. Lectio libri hæretici est prohibita, etsi liber sit tantum manu scriptus, *ib.* Nomine libri hæretici veniunt etiam epistolæ, conciones, orationes, et aliæ breves scripturæ hæreticorum, *ib.* Requiritur insuper ad incurramdam excommunicationem, ut liber hæretici tractet de religione, vel hæresim contineat, 245. Quandonam censeatur liber hæretici principaliter de religione tractare, vel alio de objecto, tractans, hæresim inspersam habere ad hoc, ut censeatur a bulla Cœnæ prohibitus, *ib.* Ulterius requiritur, ut talis liber hæreticus scienter legatur, 247. Sine licentia Sedis apostolicæ, *ib.* Facultatem legendi libros prohibitos hæreticos, eamque communicandi, an, et

quomodo habeant episcopi Germaniæ, 248. Etiam doctissimi sine facultate legentes librum hæreticum sunt excommunicati, licet bono animo, et absque perversionis periculo legant, 249. Excusatur tamen parvitas materiæ, 250. Et quæ, *ib.* Excommunicatur, qui legit notabilem partem libri, etsi in illa hæresis non contineatur, imo qui legit solam dedicationem, vel proœmium, *ib.* Librorum hæreticorum omnium illorum retentio est prohibita, quorum lectio est prohibita per bullam Cœnæ, *ib.* Sive dein suo, sive alterius nomine, sive in propria, sive in aliena domo eos qui retineat, *ib.* Etiam partem retinens pro involutione peccat, 251. Datur tamen in retentione parvitas materiæ: et quæ, 251. Librorum hæreticorum lectionem, et retentionem, etiam in Germania, et aliis partibus septentrionalibus, sine peccato gravi, et excommunicatione haberi non posse, ad longum demonstratur: et ex professo refutatur doctrina Laymani, et Becani, dicentium, bullam Cœnæ quoad hoc in his partibus non esse receptam, vel consuetudine contraria abrogatam, *ib.*

Librorum prohibitorum impressio qualiter prohibita per bullam Cœnæ, 266. Et qualiter per Tridentinum, 267. Item, qualiter per indicem librorum prohibitorum, *ib.* Licentiatum quid, 220. In favorabilibus veniunt nomine doctorum, et gaudent illorum privilegiis, 221. Et quibus, 220. Libros edere non possunt regulares absque examinatione, et approbatione ordinarii, II, 23. Quid dicendum de lectionibus, disputationibus, vel concionibus, *ib.* Libros hæreticos an, et qualiter legere, et retinere possint vi indulti, seu facultatis pontificiæ, regulares, 265. Lectores, et professores, etiam controversiæ, illos sine speciali licentia legere non valent, 264.

LICERE cui licet, quod plus est, licet etiam quod est minus, VII, 123. Non licet per alium, nec pro alio facere, quod per se, vel pro se non licet, 150.

LIMITES provinciarum, diœcesium, parochiarum, etc., præscribi non possunt, III, 231. Secus dicendum de limitibus prædiorum, privata auctoritate constitutis, *ib.* Imo et de prioribus limitibus, si de ipsorum certa ordinatione non constat, *ib.*

LINEA CONSANGUINITATIS quid? et quotuplex, V, 461. Linea recta ascendens, et descendens, quid, *ib.* Transversalis quid, alia est æqualis, alia inæqualis, *ib.*

LIS, quid, II, 169. Et quodnam litis exordium, *ib.* Litis verbum non criminalem, sed civilem causam designat, III, 129. Lis non debet quempiam sua possessione privare, 343. Lis pendere, quandonam censeatur, II, 454. Differentia quoad hoc ex parte actoris, et rei, 452. Ad litis pendentiam plura requiruntur; et quæ, *ib.* Disparitas inter perpetuationem jurisdictionis, et inter inducendam litis pendentiam, *ib.* Litis pendentiæ effectus, qui, 453. Lite pendente non debet pos-

sestori privari commodo suæ possessionis, *ib.* Etiam intelligendo istud in causis matrimonialibus; et qualiter, *ib.* Rescriptum lite pendente impetratum, censetur subreptitium, si non facta sit de ea mentio, *ib.* Litigiosarum rerum alienatio est prohibita, et cur, 454. Exceptis certis casibus; et quibus, *ib.* Estque vel ipso jure irrita, vel saltem irritanda, *ib.* Et quæ differentia inter hæc duo, *ib.*

Litis contestatio est lapis angularis, et fundamentum iudicii, 169. Litis contestatio, quid, 279. Est fundamentum et basis, lapisque angularis iudicii ordinarii, *ib.* In iudicio summario ea non requiritur, licet fieri possit, *ib.* Vim litis contestationis habet in iudicio summario primus actus, qui fit vel cæterocum fieri solet post litem contestatam, *ib.* Litis contestatio quibus modis inducatur, 280. Praxis communis ipsam faciendi, *ib.* Ea etiam fit, si reus in iudicio simpliciter neget, quod actor petivit, *ib.* Atque in dubio præsumitur animus contestandi litem, *ib.* An censeatur fieri sub verbo dubio, *Non credo*, etc., *ib.* Ea non fit, quando reus respondet cum protestatione, se nolle per hoc contestari litem, *ib.* Protestatio non contestandi litem, quando locum habeat, 281. Quid, si post eam reus simpliciter respondeat negative, *ib.* Tergiversans potest compelli ad contestandam litem; et quomodo, *ib.* Per solas positiones actoris, ac responsionem rei ad eas, non inducitur contestatio litis, 282. Nec per confessionem rei in iudicio factam ante oblatum libellum actoris, *ib.* Quid sit fiat in iudicio post oblatum libellum, *ib.* Aut si reus confiteatur quidem se debere, sed opponat exceptionem, *ib.* Quando reus simpliciter confitetur animo contestandi litem, tunc ipsa inducitur, *ib.* Et solvuntur instantiæ, 283. Litis contestatio non inducitur per oppositam exceptionem, *ib.* Tam declinatoriam fori, quam peremptoriam, *ib.* Litis contestationis effectus, sunt multiplices, 284. Per eam constituitur iudicium, *ib.* Ac partes litigantes sese obligant ad instantiam iudicalem prosequendam, *ib.* Ex ea oritur actio iudicati, *ib.* Post litem contestatam non potest iudex recusari, *ib.* Nec postea possunt opponi exceptiones dilatoriæ, vel declinatoriæ fori, *ib.* Per eam perpetuatur iurisdictio delegati, *ib.* Ac post ipsam procurator invitatus revocari nequit, *ib.* Neque mutari libellus, *ib.* Et quid, si post eam alterutra pars litigantium recuset præstare iuramentum calumniæ, *ib.* Per litis contestationem actiones temporales fiunt perpetuæ, 285. Atque per ipsam fit, ut actiones penales transeant in solidum contra reorum hæredes, *ib.* Per eam interrumpuntur præscriptiones longi temporis, *ib.* Hi, alique effectus, non nisi per validam litis contestationem inducuntur, *ib.* Litis extinctio de re magni momenti est causa dispensandi super impedimentis, V, 559.

Lite pendente nihil est innovandum, II, 454. Attentata lite pendente, dicuntur laborare vitio

litigiosi, 456. Quidquid innovatur lite pendente, debet revocari in pristinum statum, *ib.* Vitio, ut parte opponente impediatur processus ad ulteriora, *ib.* Vide infra *Res litigiosa*. Potestque actor suspensio petitorio, transire ad vitium litigiosi, 457. Lite pendente quomodo nihil sit innovandum circa beneficia ecclesiastica, *ib.* Quæ sint pœnæ contrahentium de re litigiosa, 458. Lite non contestata non debent testes recipi, neque potest ad sententiam diffinitivam procedi, est regula, 285. Ante litem contestatam potest ferri sententia interlocutoria, non item diffinitiva; et cur, *ib.* In certis casibus possunt recipi testes ante litem contestatam; et quibus, 286. Possunt testes recipi ante litem contestatam in iudiciis summaris, *ib.* Etsi adsit periculum, ne testimonii facultas pereat, v. g. ob testis mortem, vel absentiam diuturnam, *ib.* Vide infra *Testes recipi*. Regula data fallit in casu contumaciæ rei, estque periculum in mora; idque exemplificatur, 287. Quid, si non ita requirant celerem expeditionem, 288. Aut ipsemet actor contumaciter se absentet, *ib.* Fallit etiam, quando ad instantiam partis fit receptio testium ad perpetuam rei memoriam, *ib.* Tunc tamen pars adversa est citanda, *ib.* Fallit insuper, quando agitur per viam inquisitionis super aliquibus excessibus, *ib.* Alii casus, in quibus dicta regula fallit, *ib.* In causis criminalibus criminaliter intentatis nunquam recipiuntur testes ante litem contestatam pro instituenda futura accusatione, 289. Secus, quando agitur de crimine solum civiliter, *ib.* Declaratur ulterius data regula, *ib.* Ad litis contestationem an requiratur simultanea utriusque partis præsentia, 429.

Lites execrari, bonarum mentium est, II, 45. Incertus est litis eventus, *ib.* In litibus, seu controversiis causarum, quæ mala oriuntur juxta sanæ animi rationem, *ib.* Lites alienas redimere non licet advocatis, nec aliis, 85. Et qualiter id prohibetur, *ib.* Excipiuntur hinc actiones liquidæ, *ib.* Rem cessione litis per donationem facta, *ib.* Et nonnullæ aliæ cessiones litium; et quales, 86. Quid de cessione, ac emptione litium, in jure canonico statuatur, 150.

LITIGATORIS absentia Dei præsentia repletur, II, 432.

LITIGIOSA res quæ, I, 404. Litigiosa res emi non potest, IV, 439.

LITTERÆ beneficiales, quæ, I, 219. Litteræ apostolicæ per quamcumque abrasionem ab impetrante factam redduntur falsæ, et radens falsarius, 257. Vide infra *Rescriptum*. Litteræ dimissoriæ, quid, 435. Differunt a commendatitiis, seu testimonialibus litteris, et formatis, 436. Per *Formatas* quæ litteræ intelligantur, *ib.* Vide supra *Dimissoria litteræ*. Litteræ mutui compassus, quæ, III, 49. Hæ requiruntur pro citatione testium alienæ jurisdictionis, *ib.* Non tamen ipsis indiget episcopus, in causis ecclesiasticis citans testes laicos suæ diœcesis; et cur, *ib.* Litteræ

remissoriales, seu remissoria, concedi debent alteri iudici, si testes personaliter venire nequeant, 50. Litterarum apostolicarum executor cum clausula, si idoneum eum inveneris, potest recipere informationes a testibus non juratis, 57. Si litteris pontificis habetur incerta clausula, quodque præsentium transumptis, etc., probant ejusmodi transumpta, etc., 91. Litteræ antiquæ lapidibus incisæ, quid probent, 114. Litteræ dispensationis papalis pro foro externo quomodo expendantur super impedimentis matrimonii, V, 599. Formula talium litterarum pro dispensatione super impedimento consanguinitatis in gradibus inæqualibus sine copula ob angustiam loci, 600. Alia formula super gradu æquali, et quando præcessit copula, *ib.* Alia quando præcessit matrimonium, 601. Litteræ dispensationis apostolicæ super impedimentis matrimonii pro foro interno post factam executionem dilacerari, et nullo modo tradi debent latori, 637. Litteræ dispensationis episcopalis per delegatum faciendæ pro foro externo, 642. Alia quando ipse episcopus dispensat pro foro externo, 643. Litteræ dispensationis episcopalis pro foro interno, 647.

Litterarum dispensationis apostolicæ styrius et clausulæ pro foro externo super impedimentis matrimonii, 603. Litterarum dispensationis variæ formulæ. Vide *Formulæ*. Litterarum recognitio, et comparatio. Vide *Recognitio litterarum*. Vide *Comparatio litterarum*.

LOCATIO rei ecclesiasticæ saltem ad triennium an sine solemnitate fieri queat, IV, 107. Locationis conductionis natura, et de iis, qui locare et conducere, rebusque quæ locari vel conducere possunt, IV, 212. Locatio conductio definitur, *ib.* Locari, et conducere possunt non tantum res utendæ, et fruendæ, *ib.* Sed etiam personæ, seu labores ipsarum, *ib.* In locatione, certum debet intervenire pretium, *ib.* Quod est pecunia; improprie etiam alia res, *ib.* Locatio emptioni simillima, in quo ab ea differat, 213. Locare et conducere potest quisvis si a jure specialiter non prohibetur, *ib.* Conducere prædia prohibentur milites, *ib.* Curiales, *ib.* Clerici, *ib.* Tutores, et curatores, donec tutela, et curiæ rationem reddant, 214. Fabri et alii streperam artem exercentes non possunt prope scholas publicas, et monasteria conducere domos, *ib.* Res quæ vendi, etiam locari potest, *ib.* Aliena quoque res locari potest: et quomodo, *ib.* Locator rei alienæ restituere debet conductori pretium, si res evincatur; ac etiam interesse, nisi bona fide locasset, *ib.* Servitutes reales, non item personales locari prohibentur, *ib.* Res fungibiles non nisi ad pompam locari permittuntur, 215. Rem propriam pro seipso conducere nemo potest, *ib.* Res ecclesiasticæ mobiles absque juris solemnitate ultra triennium utile locari non possunt, *ib.* Locatio rei ecclesiasticæ diversimode contingere potest, *ib.* Locatio ultra triennium facta, nec quoad primum triennium valet, *ib.* Clausula adjecta de repe-

tenda locatione post triennium non valet, 216.

LOCATOR quis, IV, 213. Ejus obligationes et jura quæ, 216. In locationes attendenda specialis conventio, et consuetudo locorum, *ib.* Locator rei debet facere, quod conductor ea libere uti vel frui valeat; alias tenetur restituere mercedem, ac interesse, *ib.* Si absque culpa locatoris conductor impeditur re conducta frui, vel uti, mercedem remittere debet locatore non item præstare interesse, 217. Locator tenetur reparare reparanda in domo, vel re locata, *ib.* Et refundere impensas, qua conductor necessario, vel utiliter in rem fecit, *ib.* Expensas ordinarias pro colligendis fructibus factas non refundit locator, *ib.* Si expensas necessarias non refundat locator, potest conductor re locata uti, et frui, donec ei satisfiat, vel meliorationes in rem factas secum auferre, 218. Locator debet vitia occulta rei locatæ manifestare conductori, *ib.* Alias tenetur ad damna inde secuta, *ib.* Tributa et alias onera rei locatæ imposita solvit locator, *ib.* Si propter sterilitatem, vel alios casus absque culpa conductoris eventientes, conductor nullos, vel paucos percipit fructus, merces ex toto vel pro rata eidem mittit debet, *ib.* Nisi aliter specialiter conventum sit, 219. Vel sterilitatis damnum fertilitate præcedentium, aut subsequentium annorum compensetur, *ib.* Aut si loco mercedis certa pars fructuum datur, *ib.* Seu sterilitas est consueta, et proveniens ex vitio ipsius rei, *ib.* Sicut, et si sterilitas proveniat ex culpa conductoris, 220. Et universaliter si damnum in fructibus est modicum *ib.* Damnum in fructibus modicum quale censetur, *ib.* Locatori adversus conductorem competit actio ex locato, *ib.* Ante finitum locationis tempus non potest locator expellere conductorem sine legitima causa 212. Legitima causa expellendi est si debito tempore conductor non solvit, 221. Item quando locator ipsemet indiget re locata, *ib.* Pro se, aut sibi proxime conjunctis, *ib.* Item si res locata indiget reparatione, 222. Sicut etsi ea male utatur, vel contra bonos mores, vel eam deteriorando agat conductor, *ib.* Ob privatas causas an propria auctoritate expellere conductorem possit locator, *ib.*

Locatoris operam, et conductoris earundem obligationes, et jura, IV, 228. Ii, qui operas suas aliis habeant, tenentur ex justitia fideliter laborare, et in casu negligentiae restituere, *ib.* Atque resarcire damna inde secuta domino, 229. Custodes gregum, et aliarum rerum tenentur restituere, si eorum lata vel levi non item si levissima culpa res perit, vel perditur, *ib.* Tenentur probare quod res perierit, et quod eorum culpa non perierit, *ib.* Famulus ante finitum locationis tempus discedens perdit totum salarium, teneturque ad damna domino inde secuta, *ib.* Conductor alienarum operarum tenetur fideliter solvere pretium ac usuras ejus, si tempore debito non solvit, *ib.* Debet totum salarium solvere, si absque legitima causa famulum ante tempus repellit, 230. Nisi

famulus aliud servitium pro æquali mercede statim acquirat, sicque damnum non sentiat, *ib.* Conductor tenetur solvere personam conductam, etsi uti non possit opera ejus, si impedimentum ex parte ipsius conductoris proveniat, *ib.* Excipitur casus, quo interea persona conducta, aliis pro mercede operas præstat, 231. Si impedimentum ratione ipsius personæ conductæ proveniat, quominus ejus operat uti possit conductor mercedem dare non tenetur, *ib.* Exemplificatur, *ib.* Herus non tenetur mercedem dare famulo pro tempore, quo ægrotat, *ib.* Proponitur et solvitur objectio, 232. Si specialis habeatur conventio, aut loci consuetudo, etiam ægrotis merces, et salarium solvi debet, *ib.* Talis consuetudo datur officialium, et consiliariorum principis, *ib.* Famulis modico tantum tempore ægrotis de mercede detrahi nihil potest, *ib.* Famuli et officiales non possunt occulte aliquid subripere, vel occultam compensationem uti, ex eo quod probabiliter judicent salarium suum esse minus justo, 233. Secus est, si salarium est evidenter injustum, *ib.* Pretium et salarium justum in locatione quid sit, *ib.* Debet attendi ad loci consuetudinem, 234. Salarium justum est, quo pro alii parati sunt servire, etsi ad sustentationem servientis non sufficiat, *ib.* Ob solam necessitatem operas suas locantis non potest constitui minus salarium, *ib.* In assignatio justo salario quantitas et qualitas laboris attendi debet, *ib.* Non vero an ad sustentationem salariati sufficiat, vel non, 235. Doctrina practica pro confessariis, *ib.* Casus, in quibus salarium evidenter injustum censetur, *ib.* Alia doctrina practica pro confessariis, *ib.*

LOCUPLETARI non debet aliquis cum alterius injurias, vel jactura, quomodo intelligendum, III, 228. Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria et jactura, VII, 113.

LOCUPLETIOR factus ex re aliena consumpta, quando quis censeatur, II, 412. Possessor bonæ fidei non tenetur restituere ullos fructus ante litem contestatam consumptos, si ex eis non est factus locupletior, 412. Et quid, si ex eis factus est locupletior, 413. Vide infra Possessor bonæ fidei.

LOCUS RELIGIOSUS quid, V, 102. Requiritur ad eum auctoritas episcopi, *ib.* Subest jurisdictioni ejusdem, 103. Qui potest talia loca visitare, *ib.* Et ab administratoribus petere rationem, *ib.* Loca pia auctoritate episcopi non erecta, ejus jurisdictioni non subsunt, 104. Potest tamen ab eorum administrationibus rationem exigere, *ib.* An et quomodo possit episcopus mutare loca, et causas pias ab uno in alium tuum, *ib.* Loca sacra VII, 15. Locus ad littus maris est causa dispensandi, V, 563. Loca exempta non veniunt nomine territorii in odiosis, bene vero favorabilibus, VII, 48.

LUCRA non facere, et quæsitam perdere, non par est ratio, I, 153. Lucra, seu acquæstus, quæ durante matrimonio acquiruntur intuitu unius,

eidem remanent, V, 529. Si vero utriusque intuitu, ambobus simul quid fuit collatum dividitur, *ib.* Quod etiam fieri debet, si utriusque pecunia negotiatio aut contractus factus est, *ib.* Lucra per industriam et laborem viri acquisita, ei soli, et hæredibus manent, *ib.* Lucra durante

matrimonio per æqualem utriusque industriam acquisita æqualiter dividuntur, 530. Quid circa hoc statuta Bavaricæ, *ib.* Lucra inter socios sunt dividenda, *ib.*

LUDI THEATRALES quomodo clericis sint prohibiti, III, 394.

M

MACCHABÆI in Sabbato pugnantes excusantur, VII, 9.

MACHINATIO, calliditas, et fallacia, quomodo differant, II, 416.

MAGIA quid, et quotuplex, VI, 464. Ejus poenæ de jure canonico, *ib.* Et civili, *ib.* Et mixti fori, *ib.*

MAGISTER NOVITIORUM qualis esse debeat, V, 22. Quomodo educare, et in quibus instruere debeat novitios, *ib.* Poenæ recusantium officium magistri novitiorum, et præmium illud obtinentium in ordine Seraphico, 23. Summa cura adhibenda, ut optimi præficiantur magistri novitiorum, *ib.* Major pars capituli representat totum, IV, 74. Major et sanior pars quæ, 76. Major pars quando non attendatur, 77. Magister quid, qui convenit cum doctore, VI, 220. Magistrorum, et doctorum privilegia quæ, *ib.* Magistri, præceptores, etc., in corrigendis discipulis irregulares fiunt, si ex gravi eorum excessu mors, aut mutilatio sequatur, 372. An, et quomodo verberibus castigare possint clericos discipulos, 467.

MAGISTRATUM edicta, quæ, I, 40. Magistratus appellatio non venit iudex delegatus, sed tantum ordinarius, 550.

MAJESTATIS læsæ crimen in personam principis quando committatur ad hoc ut privet asylo, V, 248. Nomine personæ principis hic veniunt soli supremi in suo territorio superiorem non agnoscentes, 249. Enumerantur plures tales, *ib.* Inter quos non sunt cardinales et episcopi, *ib.* Nisi sunt principes temporales, *ib.* Nec conveniunt principis aut regis uxor, filii, frater, *ib.* Neque eorum consilarii, aut ministri etiam primi, 250. Peccans contra statum principis, aut contra statum rebellando contra principem non caret asylo, *ib.* sicut nec extraneus non subditus offendens personam ipsam principis. Majestatis læsæ crimen etiam filios reorum facit infames, etc, VII, 60.

MAJOR pars capituli representat totum, IV, 74. Major et sanior pars quæ, 76. Major pars quando non attendatur, 77.

Majora quando valeant. Vide Consensus. Majore presente minor privilegio non utitur, VII, 34. Majorum et parentum nomine qui veniant, IV, 569. Majoribus, seu majorennibus, competit restitutio in integrum ex clausula generali; hoc est, justa causa interveniente, II, 134.

Causæ justæ restituendi majores, quæ, *ib.* Vide infra, Restituere in integrum. Majus ubi conceditur, etiam minus concessum esse videtur. Quomodo procedat, IV, 631.

MAJORATUS, seu primogenitura quid, IV, 512.

MAJORITAS, quid, II, 40. Majoritas inter clericos consideratur ex quinque causis; et quibus, *ib.*

MALEDICI, et maledictum quid, VI, 467. Maledicti divisio, *ib.* In varios fieri potest, *ib.* Poenæ maledici in privatum, *ib.* Et imperatorem, vel alium principem sæcularem, *ib.* Poenæ maledici in pontificis officium, 468. Et in ejus personam, *ib.* Si in solam personam episcopi maledictum infertur, ille maledicentem punire non potest, sed debet per alium puniri reus, *ib.* Poenæ clerici maledici, 469. Et religiosi, præsertim in superiores, *ib.* Poenæ maledici religiosi in ordine nostro, *ib.*

MALEFACTORES ad locum asyli confugientes. Vide *Rei.*

MALEFICIUM omne præsumitur malo animo factum, nisi probetur contrarium, III, 153; 154.

MALITIIS hominum non est indulgendum, III, 213.

MALUS semper præsumitur malus, VII, 35. In eodem genere delicti, *ib.* De presenti non vero retro, 35. Nisi se emendaverit, 35. Mala non sunt facienda ut eveniant bona, 7. In malis promissis fides non est servanda. Vide *Promissum.*

MANDANS violare jus asyli, vel aliam immunitatem ecclesiasticam incurrit poenas, V, 272. Mandans homicidium. Vide *Homicidium mandantes.*

MANDATARIUS. Vide *Procurator et alius.*

MANDATUM procuratorium, quid, II, 96. Quæ debeat continere, *ib.* Etsi communiter detur in scriptis, potest tamen etiam probari per testes, *ib.* Mandatum procuratorium regulariter non præsumitur, sed est probandum ab allegante, *ib.* Quid juris, si procurator non probet mandatum, *ib.* Mandatum procuratorium præsumitur, vel inducitur ex patientia domini scientis, et non contradicentis, *ib.* Idem probatur, saltem præsumptive, ex traditione, et productione instrumentorum, seu jurium, 97. Utrum in procuratore requiratur speciale mandatum procuratorium, *ib.* Istud in procuratore ex parte actoris,